

**Załącznik nr 3. Procedura służąca do włączania zapisów Konwencji o prawach osób
niepełnosprawnych (KPON) do praktyki wdrażania programów**

Analiza obszarów wsparcia programu (...) pod kątem powiązań z KPON

W ramach programu (...) współfinansowanego z (...), co do zasady, KPON odnosi się w całości, a w sposób szczególny zastosowanie będą mieć następujące artykuły¹ KPON:

- art. (...),
- art. (...),
- art. (...).

Należy zwrócić uwagę, że w szczególności w ramach powyższych obszarów wsparcia będą podejmowane działania na rzecz wyrównywania szans oraz przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. Równość szans w ramach programu (...) będzie również zagwarantowana na poziomie programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu.

Wskazane artykuły KPON zostaną uwzględnione w umowach o dofinansowanie projektów.

Obowiązek przestrzegania prawodawstwa i norm w zakresie dostępności

Wszystkie wnioski o dofinansowanie projektów w programie będą oceniane na etapie oceny na podstawie kryteriów wyboru projektów, pod kątem ich zgodności z prawami i wolnościami określonymi we wskazanych powyżej artykułach KPON. Jeżeli podczas oceny wniosku osoby ją przeprowadzające zidentyfikują zagrożenie dla któregośkolwiek z ww. praw i wolności, zobowiązane będą do zgłoszenia swoich zastrzeżeń i uwag, a następnie do skierowania wniosku do uzupełnienia/poprawy lub negatywnej oceny².

Ponadto, instytucje zaangażowane we wdrażanie programu (...) oraz beneficjenci zobowiązani będą do stosowania Załącznika nr 2 do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027, określającego standardy w zakresie zapewnienia dostępności dla polityki spójności lata 2021-2027 dla wybranych kategorii inwestycji współfinansowanych w ramach Funduszy.

Opis procedury zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów/operacji lub działań związanych z wdrażaniem programu (...) z KPON

Opracowano jednolitą ramową procedurę do stosowania na poziomie każdego z programów finansowanych ze środków funduszy unijnych. Procedura, w odniesieniu do programów współfinansowanych z EFRR, EFS+, FS, FST przewiduje właściwe działania realizowane przez Rzecznika Funduszy Europejskich, powołanego w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej oraz odpowiednich rzeczników na poziomie województw. W przypadku programów współfinansowanych z EFMRA, FAMI, FBW i IZGW³, realizacja tych działań będzie zapewniona w ramach właściwych struktur zarządzania ww. programami.

W odniesieniu do realizowanych projektów w ramach programu (...), obowiązywać będzie następująca procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów (operacji) z KPON:

- 1) W przypadku projektów realizowanych na podstawie zawartej umowy o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu podjętej przez instytucje pośredniczące (IP), instytucje wdrażające (IW) lub instytucję zarządzającą (IZ):
 - a) podejrzenia o niezgodności z KPON projektu (operacji) lub działań beneficjenta związanych z realizacją projektu zgłaszane są do IP/IW/IZ w formie pisemnej⁴ (np. przez uczestnika projektu/ostatecznego odbiorcę). Po otrzymaniu zgłoszenia, IP/IW/IZ analizuje je i podejmuje czynności wyjaśniające, adekwatne do zakresu zgłoszenia, m.in.: gromadzi dokumentację, wzywa beneficjenta do przedstawienia wyjaśnień, zgłasza podejrzenia do odpowiednich służb, np. Rzecznika Praw

¹ Zgodnie z postanowieniami Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności na lata 2021–2027 w Polsce odnośnie spełnienia warunku podstawowego dotyczącego KPON wstępna analiza KPON wskazuje, że zakres wsparcia Programów może dotyczyć w szczególności kwestii praw ujętych w art. 5–9, 12, 16, 19–21, 24–30 KPON. Jednocześnie, każda IZ zobowiązana jest wskazać konkretne artykuły KPON, po przeprowadzeniu analizy ich adekwatności do zakresu wsparcia danego Programu.

² W zależności od przyjętego w Programie podejścia do oceny projektów.

³ EFMRA – Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury, FAMI- Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, FBW - Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego, IZGW - Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

⁴ Lub innej - jeśli wynika to ze szczególnych potrzeb komunikacyjnych zgłaszającego.

Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta, a także właściwych organów ścigania oraz do wiadomości IZ⁵;

- b) podejrzenia o niezgodności z KPON projektów (operacji) realizowanych przez IP/IW lub działań IP/IW związanych z wdrażaniem programu (...) są zgłaszane w formie pisemnej⁶ bezpośrednio do IZ (np. przez beneficjenta, uczestnika projektu, ostatecznego odbiorcę). Po otrzymaniu zgłoszenia, IZ analizuje, czy dane zdarzenie może mieć znamiona naruszenia KPON i ustala, czy posiada wszystkie niezbędne informacje do przeanalizowania sprawy. IZ zwraca się z prośbą do IP/IW o przedstawienie stosownych wyjaśnień, w uzasadnionych przypadkach wszczyna kontrolę w IP/IW.

W przypadku potwierdzenia podejrzenia naruszenia ww. artykułów KPON oraz związanego z tym naruszenia przepisów prawa powszechnie obowiązującego, IZ przekazuje zgłoszenie do odpowiednich służb, np. Rzecznika Praw Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta, a także właściwych organów ścigania.

- 2) Podejrzenia o niezgodności projektów (operacji) z KPON realizowanych przez IZ lub działań IZ związanych z wdrażaniem programu (...) są zgłaszane w formie pisemnej⁷ do Rzecznika Funduszy Europejskich (np. przez beneficjenta, uczestnika projektu, ostatecznego odbiorcę).

W przypadku otrzymania zgłoszenia podejrzenia o niezgodności projektów lub działań IZ, Rzecznik analizuje zgłoszenie, a następnie w celu ustalenia, czy prawo/wolność określone w KPON, pomimo deklaracji we wniosku o dofinansowanie projektu, nie są respektowane, zwraca się z prośbą do IZ o przedstawienie stosownych wyjaśnień. Po przeanalizowaniu zgłoszenia, Rzecznik przedstawia IZ wnioski z analizy. W przypadku potwierdzenia naruszenia ww. artykułów KPON oraz związanego z tym naruszenia przepisów prawa powszechnie obowiązującego, Rzecznik kieruje zgłoszenie do odpowiednich służb, np. Rzecznika Praw Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta, a także właściwych organów ścigania.

- 3) W przypadku przekazania przez KE zgłoszenia podejrzenia niezgodności projektu (operacji)/działań z KPON, które wpłynęło do KE, IZ lub Rzecznik Funduszy Europejskich⁸ analizuje, czy dane zdarzenie może mieć znamiona naruszenia KPON i ustala, czy posiada wszystkie niezbędne informacje do zbadania sprawy. W celu ustalenia, czy prawo/wolność określone w KPON, pomimo deklaracji we wniosku o dofinansowanie projektu, nie są respektowane, IZ/Rzecznik Funduszy Europejskich zwraca się z prośbą do IZ/IP/IW o przedstawienie stosownych wyjaśnień.

W przypadku potwierdzenia informacji o naruszeniu przepisów prawa powszechnie obowiązującego, IZ/Rzecznik Funduszy Europejskich kieruje zgłoszenie do odpowiednich służb, np. Rzecznika Praw Obywatelskich, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Pacjenta, a także właściwych organów ścigania.

Zgłoszenia o podejrzeniu niezgodności projektów (operacji)/działań z KPON będą rozpatrywane w terminie 2 miesięcy od ich wpływu do właściwej do ich rozpatrzenia instytucji. W uzasadnionych przypadkach, będzie istniała możliwość wydłużenia tego terminu, o czym będzie informowany podmiot/osoba składająca zgłoszenie.

Z uwagi na konieczność zapewnienia interesu faktycznego w zgłaszaniu podejrzeń o niezgodności projektów (operacji)/działań z KPON (tj. musi istnieć podstawa faktyczna dla danej osoby do złożenia skargi – np. konieczność zrealizowania swojego uprawnienia lub obowiązku), umożliwia się zgłoszenia tylko osobom z niepełnosprawnością lub ich przedstawicielowi ustawowemu (np. w przypadku osób niepełnoletnich lub ubezwłasnowolnionych). Jednocześnie, każdy inny podmiot/osoba – w tym również organizacje pozarządowe działające na rzecz dostępności lub równego traktowania – będą mogły poinformować beneficjenta/IW/IP/IZ o zauważonych problemach, nieprawidłowościach, czy błędach związanych ze stosowaniem przepisów KPON w związku z realizacją projektu (operacji)/wdrażaniem programu (...). Obowiązkiem tych podmiotów będzie analiza/rozpatrzenie przedstawionej informacji i podjęcie odpowiednich kroków zmierzających do jej uwzględnienia lub odrzucenia – w zależności od stanu faktycznego.

Opis procedury raportowania komitetowi monitorującemu program (...) o przypadkach niezgodności z KPON i o zgłoszeniach dotyczących niezgodności z KPON działań współfinansowanych z FE

⁵ Dotyczy zgłoszeń przekazanych do właściwych organów przez IP i IW.

⁶ Lub innej - jeśli wynika to ze szczególnych potrzeb komunikacyjnych zgłaszającego.

⁷ Lub innej - jeśli wynika to ze szczególnych potrzeb komunikacyjnych zgłaszającego.

⁸ Rzecznik Funduszy Europejskich analizuje zgłoszenia podejrzenia o niezgodność projektów (operacji) realizowanych przez IZ lub działań IZ z KPON. W pozostałych przypadkach zgłoszenia analizuje IZ.

IZ Programu (...) będzie zobowiązana do przygotowania zbiorczej informacji o zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów (operacji) lub działań z KPON, która raz do roku będzie przedstawiana komitetowi monitorującemu program (...). Informacja ta będzie uwzględniała zarówno informacje przekazane przez KE, zgłoszone do IP/IW oraz IZ, jak i do Rzecznika Funduszy Europejskich (z uwzględnieniem informacji pochodzącej od Rzecznika Praw Obywatelskich), który będzie zobowiązany do przekazania informacji o zgłoszeniach wpływających do tej instytucji do dnia 31 marca roku następującego po roku sprawozdawczym. IP/IW będą zobowiązane do przekazywania tych informacji do IZ raz w roku.

Komitet Monitorujący będzie informowany o charakterze oraz liczbie zgłoszeń i przypadków niezgodności interwencji realizowanej w ramach programu (...) z przepisami KPON, ich statusie oraz o tym, jakie działania zostały podjęte przez właściwe instytucje w związku z ich wystąpieniem, jakie podjęto działania naprawcze/prewencyjne w celu uniknięcia powtórzenia się takich sytuacji w przyszłości.

W przypadku uzyskania przez komitet monitorujący informacji o powtarzających się naruszeniach istotnych z punktu widzenia realizacji programu i mających związek z podejrzeniami o niezgodność projektów/operacji/działań z KPON, członkowie komitetu monitorującego będą mogli:

a) powołać grupę roboczą, która zajmie się tym zagadnieniem. Efektem pracy grupy będzie materiał obejmujący:

- i. wyniki przeprowadzonej analizy,
- ii. rekomendacje służące wykluczeniu powtarzalności zidentyfikowanych naruszeń,
- iii. sposób oceny podjętych działań naprawczych.

Opracowany materiał będzie następnie kierowany na najbliższe obrady komitetu monitorującego. Finalna wersja dokumentu, zatwierdzona przez komitet monitorujący, zostanie przekazana przez IZ do instytucji, u której stwierdzono naruszenie;

- b) zawnioskować do IZ o zlecenie ekspertyzy obszarów, w których mogło dojść do powtarzających się naruszeń na poziomie programu. Wniosek o przeprowadzenie ekspertyzy powinien zawierać proponowany zakres ekspertyzy;
- c) zawnioskować do IZ o przeprowadzenie specjalnych szkoleń dla instytucji/beneficjentów/potencjalnych beneficjentów związanych z przestrzeganiem KPON. Wniosek o przeprowadzenie szkolenia powinien zawierać proponowany zakres szkolenia;
- d) przekazać pod obrady komitetu monitorującego rekomendacje wypracowane w drodze konsultacji z reprezentowanymi środowiskami;
- e) (...).

Opis działań informacyjnych/świadomościowych związanych z przestrzeganiem KPON skierowanych do instytucji/beneficjentów zaangażowanych we wdrażanie programu (...)⁹

Ponieważ wymóg spełniania warunku dotyczącego KPON odnosi się w swej treści do kwestii powszechnie znanych, wynikających również z prawa krajowego, konieczne będą przede wszystkim działania świadomościowe ukierunkowane na fakt istnienia tego warunku i konieczność jego przestrzegania na każdym etapie realizacji programów. Stąd szczególnie istotne będzie zwracanie uwagi potencjalnym beneficjentom oraz instytucjom w systemie wdrażania programu (...) w pierwszych latach jego realizacji na konieczność przestrzegania obowiązków wynikających z KPON. W zależności od zidentyfikowanych potrzeb w tym zakresie, IZ zorganizuje szkolenia lub spotkania informacyjne, w którym wezmą udział pracownicy IZ oraz IP dotyczące obowiązków wynikających z przepisów KPON, a IP przeprowadzi tożsame szkolenia dla IW¹⁰. W zależności od potrzeb, analogiczne spotkania lub szkolenia, będą organizowane przez IP/IW/IZ dla potencjalnych beneficjentów przy okazji ogłaszania konkursów.

Dodatkowo, beneficjenci zostaną zobligowani do informowania uczestników projektów/ostatecznych odbiorców o możliwości zgłaszania podejrzenia o niezgodności projektów (operacji) lub działań beneficjenta z KPON do IP/IW/IZ.

Ponadto, na stronach internetowych IZ/IP/IW zostaną zamieszczone informacje dotyczące potrzeby przestrzegania zapisów KPON na każdym etapie wdrażania Programu (...), a zwłaszcza w ramach realizacji projektów.

W celu spełnienia obowiązku informacyjnego w zakresie zgłaszania podejrzeń o niezgodności procedury zostaną zamieszczone m.in. na stronie internetowej programu.

⁹ Niniejszy fragment może zostać uzupełniony przed daną IZ o propozycję innych działań z zakresu informacji i promocji.

¹⁰ W zależności od przyjętego systemu wdrażania w danym Programie.

